

**UCHWAŁA NR XXXV/231/2023
RADY MIASTA BRAŃSK**

z dnia 29 marca 2023 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie na lata 2023-2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2023 r., poz. 40) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r., poz. 1249) Rada Miasta Brańsk, uchwala co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2023-2026 stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Brańsk.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Miasta

Heronim Edward Bolesta

Załącznik do uchwały Nr XXXV/231/2023

Rady Miasta Brańsk z dnia 29.03.2023 r.

**PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY
W RODZINIE W MIEŚCIE BRAŃSK NA LATA 2023- 2026**

„Ciepło rodzinne osiąga niekiedy temperaturę ognia piekielnego” Richard J. Gellesa

I. PODSTAWA PRAWNA

1. Zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są realizowane przez organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego na zasadach określonych w przepisach ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021r. poz. 2268) lub ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119), chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

2. Do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym:

1) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;

- 2) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie;
- 3) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia;
- 4) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

O prezentowanym kształcie PROGRAMU oraz zadaniach w nim zawartych zdecydowała różnorodność problemów społecznych występujących w mieście, a także konieczność wzięcia pod uwagę aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m. in. :

- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminna Strategia rozwiązywania Problemów Społecznych w mieście Brańsk na lata 2019-2030

II. DEFINICJA PRZEMOCY

Efektywne zapobieganie przemocy w rodzinie wymaga zdefiniowania zjawiska przemocy oraz zrozumienia negatywnych zjawisk, jakie ono za sobą niesie.

Przemoc w rodzinie nie jest zjawiskiem nowym. Istniała ona zawsze, niezależnie od kultury, statusu ekonomicznego czy miejsca zamieszkania. Zjawisko to nie jest jednak już obecnie prywatną sprawą rodziny. Coraz więcej instytucji interesuje się tym zagadnieniem podejmując różnego rodzaju badania mające na celu między innymi zrozumienie, dlaczego w rodzinach dochodzi do aktów przemocy i w jaki sposób można jej zapobiegać.

Podjęcie adekwatnych trafnych działań wymaga zrozumienia zjawiska i jego podstawowych objawów. Wokół zjawiska przemocy narosło bowiem wiele mitów, które powodują błędne wyobrażenie zarówno o samej przemocy, jaki i rodzinach, w których może dochodzić do tego zjawiska.

Istnieje uogólniony pogląd, że przemoc to zazwyczaj fizyczny atak na drugą osobą. Potoczne rozumienie zjawiska sprowadza się zatem do agresywnego zachowania względem drugiej osoby (bicie, popychanie, szarpanie). Kolejny błędny pogląd dotyczy rodzin, w których dochodzi do przemocy. Najczęściej przemoc domowa, kojarzona jest z rodzinami o niskim statusie społecznym, borykającymi się z problemami finansowymi, brakiem pracy, wielodzietnością, alkoholizmem i innymi nałogami.

Poglądy te i przekonania są błędne. Podjęcie trafnych i rzetelnych działań wymaga zatem zrozumienia zjawiska przemocy i jego form, a także objawów.

W potocznym rozumieniu przemoc to zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkom rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29.07.2005 r. definiuje przemoc jako: *„jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie działania, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny (należy przez to rozumieć osobę najbliższą w rozumieniu art. 115§11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. –Kodeks karny Dz. U. Z 2022r. poz. 1138), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

W literaturze przedmiotu rozróżnia się następujące rodzaje przemocy:

- przemoc fizyczna – to każde zachowanie, którego celem jest zadanie bólu fizycznego, uszkodzenie ciała, pogorszenie zdrowia, czy pozbawienie ofiary życia.
- przemoc psychiczna – przejawia się w postaci gróźb, wyzwisk, ośmieszania, upokarzania, szantażowania, izolowania od bliskich itp. Sprawca przemocy domaga się pełnego posłuszeństwa we wszystkich obszarach funkcjonowania ofiary. Ten rodzaj przemocy jest bardzo trudny do udowodnienia, ze względu na brak widocznych śladów, jednak może powodować nieodwracalne zmiany w funkcjonowaniu ofiar.
- przemoc ekonomiczna – odmawianie lub ograniczanie dostępu do wspólnych finansów, odbieranie zarobionych pieniędzy, ograniczanie i uniemożliwianie podjęcia pracy lub jej wykonywania, okradanie, niszczenie wartościowych przedmiotów itp.
- zaniedbanie – niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych członków rodziny, narażanie ich na głód, niedożywienie, brak opieki, obojętność, pozostawianie w niewłaściwych warunkach lokalowych i bytowych, chłód emocjonalny itp.
- przemoc seksualna – definiowana jako zmuszanie do określonych zachowań i kontaktów seksualnych, gwałty, zmuszanie do oglądania filmów i zdjęć pornograficznych itp. Jest to najbardziej wstydliva dla ofiar forma przemocy, do której trudno się przyznać i o której trudno rozmawiać

zarówno pokrzywdzonym, jak i przedstawicielom służb, które w takich przypadkach podejmują interwencje i udzielają pomocy.

Omówione rodzaje przemocy bardzo często przenikają się nawzajem, współwystępują ze sobą.

Każdy rodzaj przemocy powoduje jednak negatywne skutki w życiu jednostki, jak i całej rodziny. W wyniku przemocy następuje dezorganizacja życia rodzinnego, osoby krzywdzone czują upokorzenie, obniża się ich samoocena, czują się obdarte z godności, tracą możliwość pełnego i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i prawidłowego funkcjonowania w przypisanych im rolach społecznych. Ofiary przemocy domowej bardzo często zachowują się, w opinii otoczenia, w sposób irracjonalny i niezrozumiały.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem bardzo trudnym do rozpoznania. Stanowi problem ukryty, o którym większość nie chce rozmawiać. Rozpatrywanie przemocy z punktu widzenia perspektywy prawnej, psychologicznej, moralnej i społecznej, wymaga podejścia interdyscyplinarnego, a także podjęcia skoordynowanych działań wielu instytucji i osób zaangażowanych w rozwiązanie problemu przemocy.

Cykle przemocy

1. Faza narastającego napięcia - wyczuwalny wzrost napięcia i natężenie sytuacji konfliktowych;
2. Faza ostrej przemocy - wybuch gniewu i wyładowanie agresji, sprawca przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów nie zwracając uwagi na krzywdę innych;
3. Faza miodowego miesiąca – skrucha ze strony sprawcy, okazywanie przez niego żalu, którym towarzyszą poczucie winy i wyrzuty sumienia. Sprawca zaczyna dostrzegać, co się wydarzyło. Próbuje złagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala ofiarom uwierzyć, że teraz będzie inaczej.

Przemoc jest zjawiskiem, które występuje powszechnie w naszym społeczeństwie. Każdego dnia słyszymy w mediach o krzywdach wyrządzonych ludziom przez innych „silniejszych”, o maltretowaniu słabszych – dzieci, osób starszych, o znęcaniu się nad najbliższymi. Wykorzystujemy swoją przewagę, władzę, siłę do sprawiania cierpienia innym lub przeciwnie: demonstrujemy własną bezsilność i potrzebę zwrócenia czyjejś uwagi, sprawiając ból, poniżając, zmuszając do uległości. Wśród wielu zatrważających zjawisk obserwujemy, że przemoc stała się towarem sprzedawanym w mediach – głównie pierwsze strony gazet i różnych programów telewizyjnych, jako główna fabuła filmów czy gier komputerowych. A jeszcze bardziej niepokoi to, że przemoc ma swoich „odbiorców” wśród niemal wszystkich grup wiekowych. Mówiąc o przemocy należy pamiętać, iż jest ona zjawiskiem, które jest obecne w codziennym życiu, zakładzie pracy, szkole, środkach masowego przekazu i w rodzinie. Przemoc doznawana w rodzinie rodzi konsekwencje niezmierne głębokie i szkodliwe. Daje o

sobie znać w postaci zaburzeń emocjonalnych w bliższej lub dalszej perspektywie czasowej. Najbardziej jednak niepokojące jest to, że przemoc rodzi przemoc, tworząc swoistą spiralę przemocy, obejmującą coraz to nowe generacje pokoleń.

III. ROLA STEREOTYPÓW I PRZEKONAŃ NA TEMAT PRZEMOCY DOMOWEJ.

Wiele społeczeństw czy środowisk nie reaguje na problem przemocy w rodzinie, wyrażając tym samym przyzwolenie na jej istnienie. Jest to wynikiem funkcjonujących w świadomości społecznej stereotypów i przekonań, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i fałszują rzeczywistość. Stereotypy i mity oraz przekonania usprawiedliwiają stosowanie przemocy, służą do ukrycia czy zbagatelizowania problemu, przez co utrudniają prawidłowe reagowanie na akty brutalności czy okrucieństwa wobec bliskich. Dają sprawcy sygnał o społecznym przyzwoleniu na stosowanie przemocy, umacniają w nim poczucie bezkarności, zniewalając ofiarę i zmuszając ją do milczenia.

IV. CZYNNIKI SPRZYJAJĄCE PRZEMOCY W RODZINIE.

Przemoc we współczesnym świecie staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym, a jej zasięg, różnorodność form i konsekwencje natury wychowawczej, psychologicznej, zdrowotnej i ekonomicznej powodują, że należy traktować ją jako zjawisko społeczne istotnej rangi. Próba rozwiązania tego problemu wymaga rzeczywistej współpracy przedstawicieli wielu obszarów życia społecznego, jednakże pierwszym krokiem na drodze do jego rozwiązania jest ujawnienie czynników, które jemu sprzyjają.

Normy społeczne i kulturowe - na przestrzeni wieków istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności wobec kobiet i dzieci, co w wielu środowiskach znajduje odzwierciedlenie w obyczajach i przekonaniach związanych z rolą mężczyzny w rodzinie („pan i władca”), a także społecznej akceptacji stosowania kar cielesnych. Związane jest to z wciąż funkcjonującymi stereotypami dotyczącymi zachowania kobiet i mężczyzn, ich roli w rodzinie oraz roli w społeczeństwie.

Alkohol i narkotyki - wiele osób stosujących przemoc w rodzinie w chwili popełniania czynów przemocowych jest pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Alkohol i narkotyki powodują osłabienie kontroli nad zachowaniem, zwiększają prawdopodobieństwo zareagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, znoszą zahamowania, zaburzają ocenę sytuacji, wyzwalają skrywane emocje i sprzyjają antyspołecznym i nieakceptowanym zachowaniom. Należy jednak

stanowczo podkreślić, że nadużywanie alkoholu lub narkotyków przez osobę stosującą przemoc nie jest czynnikiem zwalniającym z odpowiedzialności za swoje czyny, jednakże osoby te często usprawiedliwiają swoje zachowanie faktem bycia nietrzeźwym. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy w rodzinach, w których występuje problem alkoholowy jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych. Jednak przekonanie, że przemoc dotyczy wyłącznie rodzin, w których nadużywa się alkoholu lub narkotyków jest całkowicie błędne.

Dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia - dzieci wychowujące się w rodzinach, w których jest stosowana przemoc często przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub osobami doświadczającymi przemocy. Wynika to z faktu, że uczą się od dzieciństwa, iż najlepszym i najbardziej skutecznym sposobem na rozwiązywanie konfliktów jest przemoc, poprzez co będąc dorosłymi zwyczajnie nie umieją odnaleźć się w trudnej dla nich sytuacji i reagują zgodnie z wyuczonym w dzieciństwie wzorcem. Podkreślić należy, że nie każda osoba doświadczająca przemocy w dzieciństwie lub będąca wówczas świadkiem przemocy, będzie sama w przyszłości stosować przemoc, niemniej jednak prawdopodobieństwo w tym wypadku jest zdecydowanie wyższe niż u osoby pochodzącej z rodziny, w której przemoc nie występowała.

V. SKUTKI PRZEMOCY W RODZINIE.

Przemoc może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, tj. najczęściej dzieci.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez osoby dorosłe:

- poważne obrażenia ciała,
- wzrost częstości objawów związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, pleców),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji,
- zmienność nastrojów, decyzji,
- lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy.

Konsekwencje doświadczania przemocy przez dzieci:

- obrażenia cielesne,
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,

- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności środowiska wychowawczego,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- znęcanie psychiczne może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami).

Niezwyczajnie istotne jest podkreślenie, iż konsekwencje stosowania przemocy ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub też już w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego (tj. trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w przestępstwach, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp.).

Společne konsekwencje doświadczania przemocy:

- przemoc w rodzinie jako siła niszcząca cały system rodzinny niesie za sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu,
- niezwalczana przemoc przybiera na sile, utrwała się niosąc konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

VI. DIAGNOZA ZJAWISKA W MIEŚCIE

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, a role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu. Łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi. Zatem dom rodzinny powinien być postrzegany jako środowisko miłości i opieki, bezpieczne i ciepłe miejsce domowego ogniska, schronienie przed całym złem zewnętrznego świata. Z punktu widzenia prawa przemoc w rodzinie to przestępstwo, którego odmiany określone są w różnych kodeksach i zagrożone odpowiednią sankcją. Najczęściej stosowany artykuł 207 kodeksu karnego, dotyczy znęcania się fizycznego lub moralnego nad członkiem rodziny i przewiduje karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 10 lat.

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do zbadania. Agresja ze strony osób najbliższych, jeżeli nie mieści się w wyobrażeniu człowieka o tym, co normalne i słuszne, może być wstydliwie ukrywaną tajemnicą. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, postrzegając ją jako poważne zaburzenie w funkcjonowaniu rodziny.

Przemoc to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób w szczególności narażające na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Perspektywa moralna pokazuje, że dokonywanie przemocy to krzywdzenie słabszego, co jest złem moralnym. Sprawca powinien podlegać sankcjom własnego sumienia i potępieniu ze strony innych ludzi. Moralna ocena przemocy powinna powstrzymywać sprawców i motywować świadków do pomagania ofiarom przemocy.

Psychologiczne spojrzenie na przemoc domową zwraca naszą uwagę na cierpienie i bezradność ofiary, odsłania mechanizmy wewnętrzne i sytuacje sterujące przemocą oraz złożone procesy interakcji między sprawcą i ofiarą. Psychologiczne zrozumienie przemocy odgrywa podstawową rolę przy pomaganiu ofiarom w wyzwaniu się od przemocy i naprawianiu szkód, jakie poczyniła w ich życiu.

Z perspektywy społecznej widać takie czynniki zawarte w obyczajach i postawach, które mogą sprzyjać przemocy lub ją usprawiedliwiać.

Typy przemocy, z jakimi spotykamy się w środowisku domowym obejmują:

- zaniechywanie i przemoc wobec osób w podeszłym wieku,
- przemoc wobec rodziców,
- przemoc wobec małżonka.
- przemoc wobec dziecka i zaniechywanie obowiązków rodzicielskich,
- przemoc wobec rodzeństwa.

Potrzeby i wnioski dla programu zostały skonstruowane w oparciu o bieżące dane przygotowane do diagnozy społecznej w przyjętej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2030:

1. Według danych Ewidencji Ludności i Kadr na dzień 29.12.2022r. r. zamieszkiwały w gminie 3652 osoby. Sytuacja demograficzna w gminie w latach 2017-2022 ulegała zmianom: nastąpił ogólny spadek liczby mieszkańców gminy o 180 osób.
2. Najważniejsze problemy obszaru zdrowia na terenie gminy dotyczą szeroko pojętego starzenia się społeczeństwa. Wzrastający odsetek populacji gminy przekraczającej wiek 60 lat determinuje wzrost problemów dotyczących chorób i potrzeb wieku podeszłego. Stąd też należy zaplanować oddziaływania skierowane do grupy osób starszych, w tym samotnych – opiekuńcze, pomocy w gospodarstwie domowym, specjalistyczne opiekuńcze oraz edukacyjno-rehabilitacyjne.
3. Z analizy problemów obszaru edukacji w mieście wynika, iż konieczne jest przygotowanie programów skierowanych na bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne uczniów. Potrzeba

wsparcia psychologicznego dla dzieci. Z obserwacji pedagogicznej i osiągnięć edukacyjnych uczniów zauważalny jest wzrost liczby uczniów z dysfunkcjami, niepełnosprawnościami.

4. System pomocy społecznej, jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o pomocy społecznej podstawowe zadania w zakresie problemów i potrzeb społecznych na terenie gminy realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku. W zależności od złożoności sytuacji rodziny, dzieci, osób starszych zakres współpracy międzyinstytucjonalnej się różni i jest podejmowany w celu zwiększenia efektywności pomocy i wsparcia oraz w celu usamodzielnienia.

Tabela 1. Powody przyznawania świadczeń pomocy społecznej

Przyczyny udzielania pomocy	ROK 2018		ROK 2020		Rok 2022	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Przemoc w rodzinie	0	0	1	1	0	0
Alkoholizm	5	7	4	4	6	7

Źródło : Dane OZPS MOPS Brańsk

Rodziny korzystające z pomocy społecznej są najczęściej wieloprotblemowe. W związku z tym, jest większe zapotrzebowanie na wzmożoną pracę socjalną oraz wsparcie rodziny, dodatkowe specjalistyczne doradztwo - **psychologów, asystentów rodzinnych**.

5. Można zauważyć, że w mieście na przestrzeni lat nastąpił wzrost liczby zastosowanych procedur wobec zjawiska przemocy. Jednak wydaje się, że na wysokość liczb wpływa edukacja społeczna, dostępność pomocy i specjalistów, w tym Zespołu Interdyscyplinarnego.

W skład Zespołu wchodzi pracownicy OPS, policji, pedagog szkolny, kurator sądowy, przedstawiciele MKPiRPA i pielęgniarz środowiskowa, przedstawiciel organizacji pozarządowej. Głównym celem działalności ZI jest zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie poprzez profilaktykę i edukację w tym zakresie; wsparcie osób doświadczających przemocy poprzez stworzenie efektywnie funkcjonującego systemu chroniącego ofiary przemocy oraz oddziaływanie ukierunkowane na sprawców przemocy w rodzinie.

Tabela 2 Formy pomocy udzielonej ofiarom przemocy domowej

Rodzaj pomocy	2019	2020	2021
Liczba NK, które wpłynęły do Zespołu Interdyscyplinarnego	6	14	12
Liczba posiedzeń ZI	4	4	4
Liczba grup roboczych	12	13	15

Dane : MOPS, Sprawozdania Zespół Interdyscyplinarny

„Niebieskie Karty” to procedura interwencji wobec przemocy w rodzinie, która składa się z odpowiedniej dokumentacji i sposobu postępowania w przypadku stwierdzenia bądź podejrzenia występowania przemocy. Głównym celem prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” jest rozpoznawanie przemocy i usprawnienie pomocy oferowanej przez przedstawicieli różnych służb w środowisku lokalnym, ale też tworzenie warunków do systemowego, interdyscyplinarnego modelu pracy z rodziną.

- Istniejąca na terenie miasta infrastruktura w zakresie przeciwdziałania przemocy stanowi dobrą bazę dla podejmowania intencjonalnych oddziaływań wsparcia. Do głównych zasobów ludzkich należą specjaliści zatrudnieni w instytucjach oraz jednostkach zajmujących się problematyką przemocy. Dodatkowo w ramach współpracy z PCPR w Bielsku Podlaskim prowadzony jest program korekcyjno- edukacyjny dla sprawców przemocy. Do udziału w programie sprawcy przemocy mogą zgłosić się dobrowolnie, zostać skierowani przez policję lub postanowieniem Sądu. **Należy utrzymać i rozszerzyć formy wsparcia rodzinie, w tym punkt specjalistyczny, program pomocy dla sprawców przemocy, a także dobre funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego, kontynuować programy edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży.**

Zaobserwowano, iż coraz częściej osoby doświadczające przemocy korzystają z pomocy poradnictwa specjalistów zajmujących się tą problematyką. Widoczny jest wzrost osób korzystających z poradnictwa socjoterapeutycznego oraz psychologicznego. Z dostępnych danych wynika, że wzrasta świadomość społeczeństwa w zakresie przemocy i możliwości skorzystania z form wsparcia dostępnych na terenie miasta Brańsk.

Analizując prowadzone postępowania „Niebieskie Karty” zwrócić można uwagę na to, że przemoc w rodzinach często występuje w rodzinach o niskich dochodach, jest powiązana z alkoholizmem, niskim wykształceniem, małą świadomością społeczną, ale nie jest to regułą. Coraz częściej procedura „Niebieskie Karty” jest kartą przetargową w sprawach rozwodowych. Przypadki znęcania najczęściej występują w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami są jedynie członkowie rodziny. Trudno jest im w tych sprawach zeznawać w sądzie czy informować o tym pracownika socjalnego. Mają nadzieję, że sprawca przemocy zmieni swoje postępowanie i dlatego godzą się, aby przemoc ta trwała. Tylko zdeterminowane ofiary przemocy decydują się na jej przerwanie, poprzez zgłoszenie tego faktu odpowiednim organom.

Na podstawie posiadanej dokumentacji można stwierdzić, że obserwowane są powolne zmiany w postawach ofiar przemocy. Coraz więcej osób przerywa milczenie i szuka pomocy u służb zajmujących się przemocą w rodzinie. Zmiany następują powoli, ale systematycznie. Tym bardziej konieczna jest dalsza realizacja działań zmierzających w kierunku edukacji społeczeństwa, dostarczenie wiedzy o zjawisku przemocy i sposobach radzenia sobie z problemem przemocy. Niezbędne jest zapewnienie profesjonalnej wielokierunkowej pomocy.

VII. GŁÓWNE TEZY PROGRAMU:

1. Najważniejsze jest bezpieczeństwo ofiary.
2. Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy.
3. Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
4. Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej.
5. Podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest bezskuteczna.
6. Ofiara przemocy w rodzinie cierpi na skutek wielokrotnego urazu psychicznego lub fizycznego.
7. Zrozumiałe i dopuszczalne są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu i decyzjach ofiary, bowiem jest to jeden z objawów doznanego urazu.

VIII. CELE PROGRAMU.

Cele ogólne programu:

- 1) **ZMNIJSZENIE SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE;**

- 2) **ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE I
ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI POMOCY;**
- 3) **PROWADZENIE SPRAWNEGO SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W
RODZINIE NA TERENIE MIASTA BRAŃSK.**

IX. ZADANIA PROGRAMU na lata 2023-2026

L	Zadania	Działania	Realizator	Ramy finansowe
Cel 1 : ZMNIEJSZENIE SKALI ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE				
1	Prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej na temat zjawisk przemocy w rodzinie.	Prowadzenie zajęć wychowawczych i edukacyjnych w szkołach -wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu sprzyjających zachowaniom wolnym od przemocy- zadanie stałe. Programy edukacyjne dla rodziców.	Placówki oświatowe, świetlice	budżet miasta, instytucji,
2	Podnoszenie poziomu świadomości i wrażliwości społecznej wobec problemu przemocy w rodzinie	Przygotowanie i wydanie ulotek służących podniesieniu świadomości społecznej, rodziców, uruchomienie kampanii społecznej (plakaty w szkołach, w przedszkolu)- minimum raz w roku.	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Ośrodek Pomocy Społecznej Placówki Oświatowe	budżet miasta, instytucji,

3	Realizacja programów edukacyjnych, profilaktycznych do dzieci i młodzieży.	Przygotowanie i realizacja celowych programów skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących bezpieczeństwa, uprawnień oraz zagrożeń, radzenia sobie ze stresem i agresją- minimum 2 razy w roku .	Placówki oświatowe, świetlice, media	budżet miasta, instytucji, środki zewnętrzne,
4	Upowszechnienie informacji o zdrowym stylu życia, edukacja dorosłych i osób starszych w obszarze bezpieczeństwa i zagrożeń, praw im przysługujących	Prowadzenie spotkań, wydarzeń i programów skierowanych do osób dorosłych i starszych w zakresie bezpieczeństwa (w tym: działania z Policją na rzecz zapobiegania przemocy względem osób starszych, propagowanie wiedzy dotyczącej rozpowszechnienia wiadomości z zakresu bezpieczeństwa w handlu, korzystanie z praw ochrony konsumenta, kampanie informacyjne, programy prewencyjne)- minimum raz w kwartale. Realizacja zadań asystenta rodziny dla rodziców z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Ośrodek Pomocy Społecznej Placówki Oświatowe	budżet miasta, instytucji, MRPIP- program ASOS, Brański Klub Seniora, środki zewnętrzne, PFRON, MZ
CEL 2: ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE I ZWIĘKSZENIE DOSTĘPNOŚCI POMOCY				

1.	Udzielenie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie	Stałe poradnictwo medyczne, psychologiczne, pedagogiczne, rodzinne, prawne i socjalne Stała praca socjalna - realizacja procedury „Niebieskie Karty”.	Poradnie Specjalistyczne, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Ośrodki Ochrony Zdrowia, Placówki Oświatowe Organizacje Pozarządowe	budżet miasta, instytucji, środki zewnętrzne,
2.	Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie	Udział pracowników służb i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w szkoleniach, podnoszących ich wiedzę i umiejętności związane ze świadczeniem pomocy ofiarom przemocy oraz skutecznymi działaniami interwencyjnymi wobec sprawców przemocy – minimum raz w roku.		budżet miasta, instytucji, MKPiRPA, środki wojewódzkie
CEL 3: PROWADZENIE SPRAWNEGO SYSTEMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE MIASTA BRAŃSK.				
1	Diagnozowanie i monitorowanie problemów przemocy w rodzinie na terenie miasta	Stałe zbieranie i uaktualnianie informacji na temat rozmiarów zjawiska przemocy w rodzinie oraz zasobów środowiska lokalnego (statystyki policyjne, sądowe, dane z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, MKPiRPA, Placówek Oświatowych)- minimum raz w roku	Policja Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	budżet miasta, instytucji,

2	Funkcjonowanie Lokalnego Zespołu Interdyscyplinarnego.	Cykliczne spotkania Zespołu: ocena zjawiska przemocy w mieście Brańsk, dostarczanie niezbędnych informacji dotyczących przemocy, badanie efektywności stosowanych procedur, instrumentów i narzędzi pomocy i wsparcia ofiarom przemocy w rodzinie. Współorganizowanie w oparciu o zadania Wojewody Podlaskiego szkoleń w zakresie podnoszenia kwalifikacji członków Zespołu - minimum raz w kwartale.	Członkowie Zespołu, Burmistrz	budżet miasta, instytucji,
3	Zapewnienie osobom objętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia	Kierowanie zgodnie z potrzebami do ośrodków wsparcia.	Ośrodki wsparcia	budżet miasta, instytucji, MRPIP środki zewnętrzne, PFRON, MZ

4.	Zapewnienie kompleksowej pomocy ofiarom przemocy oraz członkom ich rodzin	Zapewnienie pomocy psychologicznej indywidualnej i grupowej dla dzieci i młodzieży będących świadkami i/lub ofiarami przemocy domowej od 2023 roku. Zapewnienie punktu konsultacyjnego z pomocą terapeutyczną i prawną dla ofiar rodzin oraz osób starszych. Praca socjalna i pomoc materialna osobom lub rodzinom dotkniętym przemocą dostosowana do potrzeb, zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej- stałe.	Zespół Interdyscyplinarny, MOPS, MKPiRPA, Oświata, Ochrona Zdrowia, Policja, Kuratorzy sądowi	budżet miasta, instytucji, MRPIP- program ASOS, Senior +, środki zewnętrzne, MS
5	Integracja środowisk i działań na rzecz budowania lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w mieście	Umożliwienie wymiany doświadczeń i dobrych praktyk pomiędzy w/w podmiotami – cykliczne spotkania, minimum raz w kwartale.	Zespół Interdyscyplinarny, MOPS, MKPiRPA, Oświata, Ochrona Zdrowia, Policja, Kuratorzy sądowi, parafie, organizacje pozarządowe	budżet miasta, instytucji, MRPIP- program ASOS, Senior +, środki zewnętrzne, PFRON, MS

X. REALIZATORZY PROGRAMU

Podmioty działające w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie:

- Posterunek Policji,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Miejska Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Placówki oświatowe – szkoły i przedszkole,
- Placówki służby zdrowia,
- Sąd Rejonowy, Prokuratura; służba kuratorska,
- Poradnia psychologiczno-pedagogiczna,
- Caritas Diecezji Drohiczyńskiej i inne organizacje pozarządowe.

Mocne strony:

- dobrze przygotowana i stale doskonaląca umiejętności kadra instytucji działających na rzecz rodziny,
- znajomość problemu i dobrze działające służby zajmujące się profilaktyką i wsparciem rodzin zagrożonych patologiami.

Słabe strony:

- brak wypracowanych systemów wspomagania działań profilaktycznych.

Zagrożenia:

- słaba kondycja ekonomiczna rodzin,
- negatywne wzorce zachowań społecznych,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych rodzin,
- problemy alkoholowe członków rodzin.

XI. EFEKTY PROGRAMU

1. Zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy dla ofiar przemocy.
2. Zwiększenie społecznej wrażliwości i zaangażowania w sprawy przeciwdziałania przemocy.
3. Pogłębienie wiedzy społeczeństwa o zjawisku przemocy w rodzinie i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
4. Zmiana postaw społeczeństwa wobec przemocy w rodzinie.
5. Spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie.
6. Spadek liczby przypadków przemocy w rodzinie.

XII. MONITORING

Istotą efektywności funkcjonowania Programu jest realizacja zadań w zakresie, formie i stopniu dostosowanym do potrzeb mieszkańców miasta, zgodnie z przyjętymi procedurami oraz stała współpraca uczestników Programu i monitoring działań.

Monitoringowi będą podlegały zebrane informacje z instytucji o liczbie założonych procedur „Niebieskie Karty”, liczbie posiedzeń zespołu i grup roboczych, liczbie osób/rodzin, korzystających z pomocy społecznej z tytułu przemocy, a także realizacja zadań w harmonogramie.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku przedstawi sprawozdanie z realizacji Programu corocznie wraz ze sprawozdaniem z działalności ośrodka, do końca kwietnia każdego roku kalendarzowego.

ZAKOŃCZENIE

Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nie powinno mieć miejsca, ponieważ nikt nie ma prawa naruszać praw i dóbr osobistych człowieka, powodować cierpienia. Niestety przemoc występuje od zawsze i dlatego należy podejmować wszelkie działania mające na celu zmniejszenie skali tego zjawiska. Niezmiernie istotna jest tutaj współpraca, zaangażowanie oraz wysiłek wszystkich służb, reagujących na problemy społeczne, ukierunkowany na przeciwdziałanie temu zjawisku i udzielaniu wsparcia.

Niniejszy dokument został przygotowany przez:

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Brańsku.